

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ

**ДОСЛІДЖЕННЯ СВІТОВОГО ТА РЕГІОНАЛЬНИХ
ТУРИСТИЧНИХ РИНКІВ**
(назва навчальної дисципліни)

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
до проведення підсумкового контролю
з навчальної дисципліни
підготовки докторів філософії
зі спеціальності 242 "Туризм"
(шифрі назва спеціальності)

2016 рік

РОЗРОБЛЕНО ТА ВНЕСЕНО:

кафедрою туризму, протокол № 12 від 30.03.2016 р.

1. ЗАГАЛЬНІ ВІДОМОСТІ

Підсумковий контроль успішності навчання здобувачів з дисципліни "Дослідження світового та регіональних туристичних ринків" та рівня сформованості у них компетентностей, які підтримуються даною навчальною дисципліною проводиться у формі семестрового екзамену відповідно до графіку навчального процесу спеціальності.

Семестровий екзамен – форма оцінки підсумкового засвоєння здобувачами теоретичного та практичного матеріалу з окремої навчальної дисципліни, що проводиться як контрольний захід.

Завданням екзамену є перевірка розуміння здобувачем програмного матеріалу в цілому, логіки та взаємозв'язків між окремими розділами, здатності творчого використання накопичених знань, вміння формулювати своє ставлення до певної проблеми навчальної дисципліни тощо. В умовах реалізації компетентнісного підходу екзамен оцінює рівень засвоєння здобувачем компетентностей, що передбачені кваліфікаційними вимогами.

Семестровий екзамен охоплює програму дисципліни і передбачає визначення рівня знань та ступеня опанування здобувачами компетентностей. Типовий приклад екзаменаційного білету наведено у розділі "Завдання для підсумкового контролю успішності навчання".

Кожен екзаменаційний білет складається з 3-х завдань, які передбачають вирішення типових професійних завдань фахівця на робочому місці та дозволяють діагностувати рівень теоретичної підготовки здобувача і рівень його компетентності з навчальної дисципліни.

Екзаменаційний білет включає евристичне, теоретичне та діагностичне завдання, які оцінюються відповідно до Тимчасового положення "Про порядок оцінювання результатів навчання студентів за накопичувальною бально-рейтинговою системою" ХНЕУ ім. С. Кузнеця.

Екзаменаційний білет складається з трьох частин (типів завдань), кожна з яких оцінюється окремо, а сума результатів є загальною оцінкою. У випадку дробової суми округлення проводиться на користь студента. Максимальна можлива оцінка – 40 балів за шкалою ХНЕУ ім. С. Кузнеця, мінімальна – 24 бали.

Під час семестрового контролю на основі накопичувальної системи підсумкова кількість балів з навчальної дисципліни (максимум – 60 балів) визначається як сума (проста) балів за результати успішності здобувача при поточному контролі.

Здобувач отримує право на виконання завдань підсумкового контролю (допуск до іспиту), якщо кількість балів, одержаних за результатами перевірки успішності під час поточного контролю відповідно до змістового модуля впродовж семестру, в сумі досягла 35 балів.

2. ЗАВДАННЯ ДЛЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ УСПІШНОСТІ НАВЧАННЯ

2.1. Зразок екзаменаційного білета

Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця

Освітній рівень доктор філософії

Спеціальність 242 "Туризм"

(шифр і назва спеціальності)

Навчальна дисципліна

"Дослідження світового та регіональних туристичних ринків"**ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ № 1****1. Евристичне завдання**

Не зовсім правильним було б говорити, що найголовнішою причиною незадовільного стану туристичної інфраструктури більшості регіонів України є нестача фінансування галузі, адже безпосередньо туристичні об'єкти займають незначне місце у загальній структурі засобів, необхідних для створення і реалізації туристичної послуги. Навпаки, синергетичний ефект від впровадження спільних проєктів підприємствами різних галузей знизив би строк окупності нової інфраструктури та розподілив витрати на її підтримання. Брак інформації про потреби несуміжних галузей сповільнює створення інноваційного продукту, насамперед у сфері послуг. Проблеми, які постають перед туристичною галуззю України, є актуальними і для інших – і матеріального, і нематеріального виробництва. Необхідність цілеспрямованого державного управління обумовлена в тому числі і цією причиною.

Який, на Вашу думку, підхід до макроекономічного планування є дієдатнішим: на рівні регіону чи деталізація загальнодержавних стратегій? Яку місцеву специфіку мають обов'язково враховувати регіональні програми розбудови туристичної галузі? Чи виправдана стратегія "туризм за будь-яких умов", що ми спостерігаємо у досвіді управління галуззю малих країн, в Україні; і яким чином можна збалансувати потоки коштів, що обертаються у сфері послуг?

З урахуванням проблемних питань, зазначених вище, обґрунтуйте Ваше бачення сутності основних підходів до формування місцевих бюджетів та відповідні шляхи фінансування туристичної галузі регіону (на прикладі будь-якого регіону України чи інших країн світу).

2. Теоретичні питання:

- 2.1. Основна характеристика процесів регіоналізації та її специфічні риси.
- 2.2. Структура єдиного господарського комплексу країни.
- 2.3. Класифікація об'єктів економіки й інфраструктури, підприємств за ступенем економічної значущості.

3. Аналітичне завдання

Дослідити основні показники діяльності туристичної галузі макрорегіону.

Затверджено на засіданні
кафедри туризму ХНЕУ ім. С. Кузнеця.
Протокол № 12 від "30" березня 2016 р.

Зав. кафедри _____ Екзаменатор _____
(підпис) (підпис)

Додаток до екзаменаційного білету

Економіка туризму (US\$ млрд)	2011	2012	2013	2014	2015
Особисте споживання	10,1	11,1	13,5	16,2	17,3
Проміжне споживання	5,1	6,0	7,2	8,8	9,3
<i>приватними підприємствами</i>	4,6	5,4	6,5	8,1	8,5
<i>державою</i>	0,5	0,6	0,7	0,8	0,8
Індивідуальне споживання нетоварної продукції галузі	0,5	0,6	0,7	0,8	0,9
Експорт туристичних послуг	16,0	18,6	22,6	26,1	25,6
Обсяги споживання туристичних послуг	31,7	36,2	44,0	51,9	53,1
Валова нетоварна продукція галузі	1,2	1,3	1,6	1,8	2,0
Валове капіталоутворення	8,4	8,4	11,2	13,4	14,2
Експорт товарів	7,2	10,0	11,2	14,6	9,5
Обсяги споживання туристичних послуг ТЕ	48,5	55,9	68,0	81,7	78,8
Зведені показники галузі					
Внесок у ВВП	24,5	28,5	34,2	40,0	40,3
<i>Непрямі податки з підприємств</i>	2,9	3,4	4,1	4,8	4,8
Зайнятість (тис. осіб)	3460,1	3740,1	3993,1	3947,1	3828,5
Прямий ефект					
Внесок у ВВП	18,0	21,0	25,1	29,4	29,6
<i>Непрямі податки з підприємств</i>	2,1	2,5	3,0	3,5	3,5
Зайнятість (тис. осіб)	2539,5	2745,1	2930,7	2896,9	2809,8
Непрямий ефект					
Внесок у ВВП	6,5	7,6	9,1	10,6	10,7
<i>Непрямі податки з підприємств</i>	0,8	0,9	1,1	1,3	1,3
Зайнятість (тис. осіб)	920,7	995,0	1062,4	1050,2	1018,7
Імпорт	7,2	7,6	9,8	11,9	12,8
Прямі податки					
<i>З фізичних осіб</i>	0,9	1,0	1,2	1,4	1,5
<i>З підприємців</i>	0,8	0,9	1,1	1,3	1,3
Разом прямі податки	4,6	5,3	6,4	7,5	7,6
Зведені показники економіки туризму					
Внесок у ВВП	39,0	46,3	55,6	66,4	62,9
Зайнятість (тис. осіб)	4787,8	5290,6	5678,7	5648,8	5439,6
Прямий ефект					
Внесок у ВВП	28,6	34,0	40,8	48,7	46,2
Зайнятість (тис. осіб)	3513,9	3882,9	4167,8	4146,0	3992,4
Непрямий ефект					
Внесок у ВВП	10,4	12,3	14,8	17,7	16,7
Зайнятість (тис. осіб)	1273,9	1407,7	1510,9	1502,8	1447,2
Імпорт	9,5	9,6	12,3	15,3	15,9
Прямі та непрямі податки					
<i>З фізичних осіб</i>	2,0	2,3	2,7	3,2	3,2
<i>З підприємців</i>	1,7	2,1	2,5	2,9	2,8
Разом податки	8,3	9,8	11,8	14,0	13,5
Інше					
Разом нетоварна продукція	1,8	1,9	2,2	2,7	2,8
Статистика міжнародного туризму					
Відвідувачі-пасажери круїзних суден (тис. осіб)	830,0	844,0	832,4	789,2	775,3
Кількість екскурсантів (тис. осіб)	1213,0	1304,0	1374,0	1408,9	1340,2
Кількість туристів (тис. осіб)	22158,0	23842,0	27145,6	29412,4	29062,7
Усього міжнародних відвідувачів (тис. осіб)	24203,0	25991,0	29352,0	31610,5	31178,2
Середні витрати на подорож (US\$)	580,0	624,5	664,8	713,3	710,8
Середні транспортні витрати на подорож (US\$)	81,2	89,3	105,4	111,9	110,9
Експорт послуг ділового туризму (US\$ млрд)	1,2	1,4	1,6	1,9	1,8
Імпорт послуг ділового туризму (US\$ млрд)	0,3	0,3	0,4	0,5	0,5

2.2. Перелік завдань для підсумкового контролю

Змістовий модуль І. Теоретико-методологічні основи функціонування світового туристичного простору в умовах глобалізації

Тема 1. Основні тенденції та протиріччя сучасних процесів глобалізації та регіоналізації

1. Сутність глобалізації соціально-економічних процесів.
2. Регіонально-орієнтований тип організації господарської діяльності на прикладі туристичної галузі.
3. Основна характеристика процесів регіоналізації та її специфічні риси.
4. Розподіл країн за ступенем регулювання туристичної галузі.
5. Вплив процесів глобалізації та регіоналізації на діяльність світової туристичної галузі.
6. Завдання та основні напрями теоретичних досліджень процесів глобалізації та регіоналізації.
7. Етапи становлення світової туристичної галузі: традиційний підхід.
8. Передмови виділення п'ятого етапу розвитку туризму.
9. Характерні риси туризму в епоху глобалізації.
10. Туризм як індикатор розвитку суспільства.

Тема 2. Міжнародна торгівля туристичними послугами

1. Об'єктивні причини труднощів у співставленні макроекономічних даних, що надаються різними країнами.
2. Принципи побудови звітів Всесвітньої ради з подорожей і туризму (WWTC).
3. Категорії "туристична галузь", "туристична економіка" відповідно методології Всесвітньої ради з подорожей і туризму (WWTC).
4. Структурна схема туристичної сфери згідно з Всесвітньою радою з подорожей і туризму (WWTC).
5. Складові економіки туризму, схема співвідношень (згідно WWTC).
6. Порядок розрахунку додаткових показників на основі даних, представлених у звітах Всесвітньої ради з подорожей і туризму (WWTC).
7. Тенденції розвитку міжнародного туризму з 1988 р. по теперішній час. Принципи розмежування часових рядів.
8. Показники міжнародної торгівлі туристичними послугами та товарами. Категорії "туристичні послуги", "туристичні товари" згідно з Всесвітньою радою з подорожей і туризму (WWTC).
9. Макрорегіони світу згідно з WWTC, UNWTO. Проблеми співставлення статистичної інформації.
10. Представлення галузі міжнародного туризму у платіжному балансі України.

Тема 3. Теоретичні засади впровадження проектів локального розвитку

1. Єдина парадигма сучасних міжнародних відносин.
2. Феномен еволюції світогосподарської тріади ("глобальної тріади").
3. Поняття мультикультурних локальних співтовариств.

4. Причини активізації процесів формування у межах провідних західних країн замкненої господарської системи.

5. Історія виникнення регіоналістики як науки.

6. Основні напрями регіональних досліджень в Україні. Визначення регіональної політики.

7. Основні підходи до визначення поняття локального розвитку.

8. Специфічні риси локального розвитку.

Тема 4. Сутність, мета та завдання регіональної політики

1. Структурна модель державної регіональної політики.

2. Передумови протиріч між державними та регіональними інтересами.

3. Особливості моделі бюджетних відносин в Україні.

4. Завдання регіональної соціально-економічної політики.

5. Чинники успішного регіонального розвитку.

6. Традиційна та сучасна моделі регіональної політики.

7. Ключові механізми державного управління стратегічним розвитком інвестиційного потенціалу регіону.

8. Територіальна справедливість – визначення, головні засади.

9. Економічна ефективність регіонального розвитку.

10. Регіональна інвестиційна політика.

11. Регіональні інноваційні центри.

12. Особливості впливу владних суб'єктів на поведінку кластерних систем регіону.

13. Особливості державної інформаційної політики на прикладі провідних країн світу.

14. Доктрина інформаційної безпеки України.

15. Чинники стримування ефективного впровадження проектів локального розвитку на рівні регіонів в Україні.

Тема 5. Транскордонне співробітництво

1. Сутність нової парадигми регіональної політики країн ЄС, що призвела до створення єврорегіонів.

2. Групи чинників конкурентної переваги регіону.

3. Рівень зв'язків у процесі транскордонного співробітництва.

4. Групи учасників транскордонного співробітництва.

5. Види інформаційної взаємодії між учасниками транскордонного співробітництва.

6. Особливості транскордонного співробітництва.

7. Стратегічні напрями транскордонного співробітництва.

8. Європейська практика класифікації єврорегіонів.

9. Головні засади функціонування, просторова структура єврорегіону "Слобожанщина".

10. Єврорегіони, створені на території України.

Змістовий модуль II. Головні засади регіонального управління в Україні

Тема 6. Методи регіональних досліджень

1. Визначення моделі. Етапи процесу моделювання.
2. Типи кінцевих факторних систем.
3. Програмно-цільовий метод.
4. Балансовий метод.
5. Нормативний метод.
6. Методи соціологічних досліджень.
7. Методи економіко-математичного моделювання.
8. Міжрегіональні моделі національної економіки.
9. Метод "витрати-випуск" (міжгалузевий баланс).
10. Структура єдиного господарського комплексу країни.
11. Структура галузі національної економіки.
12. Чинники формування структури окремої галузі країни.
13. Поняття "чистої" ("технологічної") галузі.
12. Визначення міжгалузевого балансу, мета його розрахунку.
13. Принципова схема міжгалузевого балансу.

Тема 7. Державні і регіональні програми туристичної та супутніх галузей

1. Особливості впровадження регіональних програм в туристичній галузі.
2. Державні кадастри України.
3. Регіональні кадастри природних ресурсів.
4. Складові державного земельного кадастру.
5. Використання кадастрів у плануванні розвитку рекреаційних територій.
6. Туристична інфраструктура. Схема взаємозв'язків складових туристичної інфраструктури різних рівнів.
7. Економічний ефект від туристичної діяльності.
8. Класифікація проектів стратегічного розвитку.
9. Обґрунтування концепції розвитку національної економіки та її окремих галузей у головних програмних документах України.
10. Обґрунтування концепції розвитку туристичної галузі у головних програмних документах України.
14. Програми регіональної політики.
15. Поняття "регіон", основні підходи до його визначення.
16. Основні підходи до класифікації регіонів.
17. Угода щодо регіонального розвитку – типова структура, порядок укладання.
18. Класифікація депресивних територій згідно з чинним законодавством України.
19. Методика оцінки міжрегіональної та внутрішньорегіональної диференціації.
20. Негативні чинники розвитку туризму і санаторно-курортної галузі в Україні.
21. Основні положення державних та регіональних стратегій розвитку туризму (за різні роки).
22. Пріоритетні напрями регіонального розвитку за областями України.

Тема 8. Економічна безпека регіону

1. Концепція ризику в стратегії економічної безпеки регіону.
2. Система граничних рівнів зниження економічної безпеки.
3. Класифікація об'єктів економіки й інфраструктури, підприємств за ступенем економічної значущості.
4. Основні групи об'єктів для індикативного аналізу економічної безпеки регіону.
5. Класифікація загроз економічної безпеки.
6. Економічна безпека регіону як підсистеми національної економіки.
7. Економічна безпека регіону як самостійної економічної системи.
8. Основні територіальні (регіональні) інтереси.
9. Умови збереження високого рівня економічної безпеки регіону.
10. Роль прогнозування в управлінні економічною безпекою регіону.

Тема 9. Кластери як один із способів досягнення конкурентної стійкості регіону

1. Поняття конкурентоспроможності регіону. Конкурентна стійкість регіону та основні етапи її аналізу.
2. Кількісний аналіз конкурентної стійкості; характеристика головних коефіцієнтів.
3. Якісний аналіз конкурентної стійкості; характеристика основних умов.
4. Поняття кластеру та його основні ознаки.
5. Види кластерів за конкурентоспроможністю учасників.
6. Види кластерів за стратегічним потенціалом.
7. Види кластерів за галузевою ознакою (напрямом діяльності).
8. Форми стимулювання малих інноваційних підприємств.
9. Формування законодавчої бази створення кластерів в Україні.
10. Основні завдання створення туристичних кластерів в Україні.
11. Історія виникнення кластерів як самостійного організаційно-інституційного утворення.
12. Характеристика кластерів, що функціонують на території України.
13. Поняття конкурентоспроможності регіону. Конкурентна стійкість регіону та основні етапи її аналізу.
14. Кількісний аналіз конкурентної стійкості; характеристика головних коефіцієнтів.
15. Якісний аналіз конкурентної стійкості; характеристика основних умов.

3. СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ УСПІШНОСТІ НАВЧАННЯ ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

Результат семестрового екзамену оцінюється в балах і проставляється у відповідній графі екзаменаційної "Відомості обліку успішності".

Мінімально можлива кількість балів, які здобувач може отримати за результатами проведення підсумкового контролю – 60.

Максимально можлива кількість балів, які здобувач може отримати за результатами проведення підсумкового контролю – 100.

Виконання кожного завдання підсумкового контролю успішності здобувача оцінюється відповідно до Тимчасового положення "Про порядок оцінювання результатів навчання студентів за накопичувальною бально-рейтинговою системою" ХНЕУ ім. С. Кузнеця (табл. 3.1).

Таблиця 3.1

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82 – 89	B	добре	
74 – 81	C		
64 – 73	D	задовільно	
60 – 63	E		
35 – 59	FX	незадовільно	не зараховано
1 – 34	F		

Підсумкова оцінка за екзамен з навчальної дисципліни "Дослідження світового та регіональних туристичних ринків" розраховується за формулою:

$$S = Z1+Z2 +Z3,$$

де S – підсумковий максимальний бал, який здобувач може отримати за успішне виконання усіх завдань підсумкового контролю ($S=40$);

$Z1$ – максимальна кількість балів, яку здобувач може отримати за виконання завдання 1 підсумкового контролю ($Z1=10$);

$Z2$ – максимальна кількість балів, яку здобувач може отримати за виконання завдання 2 підсумкового контролю ($Z2=15$);

$Z3$ – максимальна кількість балів, яку здобувач може отримати за виконання завдання 3 підсумкового контролю ($Z3=15$).

1 завдання – евристичне. На підставі отриманих під час аудиторної та самостійної роботи знань, вмінь та навичок здобувач повинен запропонувати комплекс заходів для певного проекту розвитку туристичної інфраструктури регіону, обґрунтувавши власне бачення поточної ситуації та майбутні перспективи у разі запровадження проекту. Завдання вважається виконаним, якщо здобувач відповів на всі питання вступної частини та представив виважений комплекс заходів стосовно основного питання. Завдання оцінюється у 10 балів.

2 завдання – теоретичне. Містить 3 теоретичних питання. Здобувач отримує найвищий бал, якщо розкрито не лише суто теоретичну частину (тобто

демонструється здатність до вивчення та переказу матеріалу), а й запропоновані нові підходи до вирішення проблеми, висвітлені дискусійні моменти тощо. Завдання оцінюється у 15 балів.

3 завдання – практично-розрахункове. Має на меті оцінити вміння здобувача аналізувати економічну інформацію, робити висновки стосовно часових та структурних тенденцій функціонування світової та національної туристичної галузі. Найвищий бал передбачає правильно проведені розрахунки (за необхідністю), ґрунтовний аналіз ситуації, наявність у висновках додаткових посилань (за допомогою порівнянь та співставлень, обізнаності із загальним станом справ досліджуваної області здобувач показує рівень ерудованості, здатність синтезувати отримані знання з суміжних дисциплін). Висновки повинні бути чіткими та містити конкретні рекомендації. Завдання оцінюється у 15 балів.

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни розраховується з урахуванням балів, отриманих під час екзамену, та балів, отриманих під час поточного контролю за накопичувальною системою.

Сумарний результат у балах за семестр складає: "60 і більше балів – зараховано", "59 і менше балів – не зараховано" та заноситься у залікову "Відомість обліку успішності" навчальної дисципліни.

4. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Буркинський Б. В. Капіталізація економіки регіонів України: монографія / Б. В. Буркинський ; Ін-т пробл. ринку та екон.-екол. дослідж. НАН Укр. – Одеса : ІПРЕЕД НАНУ, 2014. – 273 с.

2. Горбатов В.М. Конкурентоспособность и циклы развития интегрированных структур бизнеса : [Монография] / В. М. Горбатов; Институт проблем развития общества. – Х. : ИНЖЭК, 2006. – 591 с.

3. Іванов Ю. Б. Розвиток регіонів України в умовах формування економіки знань : монографія / Ю. Б. Іванов. – Х. : ІНЖЕК, 2012. – 385 с.

4. Інноваційно-інвестиційна і технологічна безпека трансформації регіональних економічних систем : монографія / за наук. ред. М.А. Хвесика. – К. : Наукова думка, 2013. – 487 с.

5. Куцик П. О. Глобальна економіка: принципи становлення, функціонування, регулювання та розвитку : монографія / П. О. Куцик. – Львів : Вид-во Львівської комерц. акад., 2015. – 583 с.

Додаткова

6. Баранцев П. П. Міста України в контексті процесу глобалізації : наук. вид. – К. : Номуро, 2012. – 101 с.

7. Гур'янова Л. С. Моделювання збалансованого соціально-економічного розвитку регіонів : монографія / Л. С. Гур'янова. – Бердянськ : ФОП Ткачук О.В., 2013. – 405 с.

8. Долішній М.І. Регіональна політика на рубежі ХХ-ХХІ століть: нові пріоритети : монографія / М. І. Долішній. – К. : Наукова думка, 2006. – 520 с.

9. Туризм в умовах глобалізації: особливості та перспективи розвитку :

монографія / під ред. М.О. Кизима, В.Є. Єрмаченка. – Х. : ІНЖЕК, 2012. – 471 с.

10. Управління регіональним розвитком: проблеми та перспективи : монографія / за заг. ред. Н.Л. Гавкалової. – Х. : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2013. – 398 с.

Ресурси мережі Інтернет

11. Офіційний сайт Асоціації європейських прикордонних регіонів [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.aebr.eu/en/index.php

12. Офіційний сайт Всесвітнього економічного форуму [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.wef.org

13. Офіційний сайт Всесвітньої ради з подорожей і туризму [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.wttc.org.

14. Офіційний сайт Всесвітньої туристичної організації [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www2.unwto.org.

15. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.ukrstat.gov.ua.

16. Офіційний сайт Національного банку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.nbu.gov.ua.